



Herinneringen aan de oorlog

Auteur: Gerard Goudriaan

Strand, Meyendel, Haagse buurten en de Scheveningse Bosjes

De herinneringen aan de oorlog worden in Den Haag overheerst door de aanwezigheid van de Arlantikwall. Dit is de verdedigingslinie van de Duitsers langs de westkust van de bezette landen in Europa. Hij was meer dan 5.000 kilometer lang. De Haagse Atlantikwall liep niet alleen langs het strand maar was ook een stukje landinwaarts aanwezig, zoals de wandeling laat zien.

Kenmerkend voor de route is dat totaal verschillende gebieden worden aangedaan. Niet alleen het strand, de duinen en de bossen van Meydendel, maar ook een stukje Scheveningen, de Nieuwe Scheveningse Bosjes en een daarbij gelegen villawijk, de Scheveningse Bosjes en een deel van de Archipelbuurt. We komen een aantal oorlogsmonumenten tegen in het bijzonder het indrukwekkende, zeer aanbevolen Nationaal Monument Oranjehotel dat als museum is te bezoeken.

Routebeschrijving

Neem de uitstaphalte van lijn 11 eindhalte Strandweg (Schevingen Haven). Aan de overzijde van de weg zie je naast nrs 240-246 een trap. Neem die. Dan linksaf Jacob Pronkstraat. Je loopt recht op een kerk af. In het grasveld van die kerk zie je een monument ter herinnering aan de Scheveningse vissers in de oorlog: 'Voor hen die vielen 1940-1945'.

Dit monument gedenkt de Scheveningse vissers die tijdens de bezetting zijn omgekomen. Het is uit 1961 van Arie Teeuwisse en laat twee mensen in een boot zien omringd door golven in de vorm van een hand (van God).

Loop links langs de kerk, neem rechtsaf Wassenaarsestraat. Iets verder zie je rechts de Zeilstraat, een voorbeeld van een straatje uit de tijd van Oud-Scheveningen. Op het eind van de Wassenaarsestraat linksaf, trappen op Seinpostduin. Dan even rechtsaf, daarna bocht naar links volgen. Rechtsaf, voetpad Zeekant langs museum Beelden aan Zee.

Neem bij de Harteveltstraat de Scheveningseslag rechtdoor. Voor nr.107 zijn twee stolpersteine (struikelstenen).

Ga 30 meter terug, rechtsaf Rederserf. Op eind linksaf richting strand.

Op de boulevard aangekomen kom je uit bij Zanzibar Beach Club. Hier rechtsaf. Loop helemaal door tot het eind van de bebouwing. Dan linksaf langs Patogonia beach. Daarna rechtsaf het verharde pad langs de strandtenten. Net voor beach club Barbarossa zie je in de duinen een torentje uitsteken. Dat was een luchtwachtoren in 1953 gebouwd tijdens de Koude Oorlog. Tot 1964 was het torentje uitkijkpost om laagvliegende vliegtuigen op te sporen. Het torentje is gebouwd op een fundatie van puin van gebombardeerde gebouwen in de wijk Bezuidenhout.

Vanaf strandtent Naturel lopen we langs bewaard gebleven onderdelen van de Atlantikwall: de Marine Seeziel-Batterie. De onderdelen zijn kolossale bunkers van deze 'Batterij' die in grote betonnen beddingen staan met zware stukken geschut. Na de trap zie je rechts de grootste bunker, de vuurleidingspost van waaruit het commando werd gevoerd over de verschillende onderdelen van de 'Batterij'.

Neem bij strandtent Het Puntje de houten trap. Op de top mooi uitzicht over de skyline van Den Haag. De vrij grote lichtblauwe bol die je ziet is een beschermkoepel van een radarpost die door TNO en de NAVO wordt gebruikt voor onderzoek naar radarapparatuur.

Loop het dalende pad af. Op het eind, na de fietsenstalling, rechtsaf. Na 25 meter zie je links weer een overblijfsel van de Atlantikwall, namelijk een tankmuur. We zijn nu in de Stützpunktgruppe Scheveningen, een verzameling stellingen die goed verdedigd werd. Niet alleen richting zee maar ook als een ring naar de andere richtingen. Een overblijfsel van deze verdedigingsring is een deel van de tankmuur die je hier ziet. Hij is bedoeld om een eventuele aanval vanuit het land tegen te houden.

Even verder links twee bankjes met uitzicht op de natuur van Meyendel. Uiteindelijk kom je bij een lunchgelegenheid (aanbevolen) en links daarvan een watertoren. Loop daarheen en passeer hem rechts.

Steek bij de verkeerslichten de drukke weg over. Aan de overzijde rechtsaf.

Je loopt langs de muur van de nu beperkt in gebruik zijnde Penitentiare Inrichting Haaglanden. Tijdens de oorlog gebruikte de Duitse bezetter deze instelling ten dele als strafgevangenis en ten dele als 'Polizeigefängnis' onder Duits gezag. Ongeveer 100 meter voorbij de dienstingang kom je langs een poortje met ernaast een plaquette.

In de volksmond heette de 'Polizeigefängnis' vanaf eind 1940 Oranjehotel. Hierin verbleven gearresteerde verzetsmensen en politieke gevangenen. Een aantal van hen werd vrijgesproken, maar velen kregen een vrijheidsstraf en sommigen zelfs de doodstraf.

Nu is er het Nationaal Monument Oranjehotel gelegen om de hoek voorbij het poortje en de muur. Met museumkaart gratis. Sterk aanbevolen.

Ga na de ingang van het Nationaal Monument verder de straat af, eerste linksaf Brugsestraat. Kruis de Doorniksestraat. Hierna aan het eind de derde weg linksaf Ypersestraat. Steek de Brusselselaan over en neem het voetpad. Op eind linksaf, dan eerste asfaltpad scherp rechtsaf. Bij het fietspad aangekomen even 60 meter linksaf.

Hier zie je de commandobunker waar het commando over de Stützpunktgruppe Scheveningen werd gevoerd.

Loop weer terug even voorbij het fietspad. Rechts zie je een manschappenbunker voor maximaal 20 militairen van de Stützpunktgruppe Scheveningen. Iets verder is een café met terras. Steek hier linksaf de weg over naar de Cremerweg. Je loopt langs de rand van het Westbroekpark, daarna passeer je het standbeeld van Pieter Jelles Troelstra.

Ga de brug over, even rechtsaf Haringkade, meteen linksaf Scheveningse Bosjes. Loop langs het water.

Je komt bij het straatnaambordje van de Hogeweg. Voor je zie je Villa Sandhaghe. Er is hier ook een herinneringsbord over de villa. Die diende in de oorlog als hoofdkwartier van de 'Führer der Schnellboote' (torpedoboten).

Hier linksaf. Negeer het voetpad maar blijf de weg volgen. Bij de driesprong linksaf, nog steeds Hogeweg. Links zien we het monument Englandspiel voor hen die in de dood sprongen voor onze vrijheid.

Neem hierna linksaf het voetpad. Houd bij de driesprong links aan. Na het water doemt voor ons een oorlogsherinnering op uit Nederlands-Indië: het Indisch monument.

Loop vanaf het monument naar de drukke weg. Steek die over naar het pad met de wit-rode markering. Die is van het Marskramerpad. Dat volgen we de gehele weg door de Scheveningse Bosjes.

Kruis het fietspad, volg steeds rechtdoor het voetpad. Op eind van dit doorgaande voetpad ter hoogte van een kinderspeelplaats aan je linkerhand rechtsaf. Vrij snel, bij beeld Constantijn Huygens, linksaf. We volgen het pad helemaal links van de trambaan. Steek het zebrapad over. We lopen daarna tot het zebrapad voor de tramhalte en steken daar de weg over.

Links voor je zie je een monument met de aansprekende tekst 'Die tyranny verdrijven. 1940-1945'. Niet toevallig staat het voor het Vredespaleis. Dit is het Haags herdenkingsmonument

Tegenover het monument staat een steen met een tekst over de Haagse oorlogsslachtoffers. Voor de zuilen op de blokken vier teksten die oproepen tot 'Die tyranny verdrijven.'

Met de rug naar het monument nemen we rechtsaf de Scheveningseweg. Tweede weg schuin linksaf Javastraat. Houd de linkerzijde aan. Na 100 meter linksaf Alexanderplein, dan eerste weg rechtsaf Burgemeester Marijnenlaan. Na het elektriciteitshuisje linksaf voetpad. Je bent nu op het Burgemeester De Monchyplein. Hier stond eerste het stadhuis. Nu is het een groot geheel aan woningen van de vermaarde Spaanse architect Ricardo Bofill. Hij overleed in januari 2022 op 82-jarige leeftijd. Hij is onder meer bekend van de gigantische wooncomplexen die hij voor Parijs en omgeving ontwierp.

Bij de twee beelden rechtsaf. We komen bij een monument dat eerst naast het oude stadhuis stond en waarbij een bode iedere dag de vlag hees en neerhaalde.

Dit is het bevrijdingsmonument Irene. Het staat voor de bezetting, waarbij de onderste vogel nog helemaal gevangen zit. De middelste drie lukt het nog niet om te ontsnappen, maar dat geldt wel voor de bovenste vogel die vrij de ruimte opzoekt. De naam is verbonden met de aankomst van de Prinses Irene Brigade in Den Haag op 8 mei 1945. Toen werd Den Haag daadwerkelijk bevrijd.

We gaan rechtsaf naar Nassauplein nr

1. Schuin links daarvan zie je een groot(s) monument dat het eind is van onze oorlogswandeling: het Centraal Monument voor Gevallen PTT'ers. Deze imposante oorlogsherinnering heeft veel tekst en beeld. De tekst lees je op beide zijden aan de voet van de zuil. De beelden staan er boven. Het monument is van Hildo Krop. Het is onthuld op 5 mei 1950.

Loop, om in het centrum of bij een station te komen, een klein stukje terug naar de bushalte van lijn 22.

Praktische informatie

De start is bij het eindpunt van lijn 11, Scheveningen Haven.

De route eindigt op het Nassauplein. Daar kun je lijn 22 nemen richting station Rijswijk en vaak verder naar De Schilp. De bus gaat naar het centrum, station CS en station HS.

Deze wandeling staat in de wandelgids **Den Haag acht keer anders**, uitgegeven door Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Auteur Gerard Goudriaan is stedenverkenner en wandelsocioloog

